

“MORINA-1” SH.P.K
GJAKOVË

RAPORT

I VLERËSIMIT TË NDIKIMIT NË MJEDIS PËR BAZËN E
PRODHIMIT TË BETONIT

GJAKOVË

Gjakovë

Korrik 2024

Investitori :	INVESTITORI: KOMPANIA "MORINA-1"Sh.p.k Ilaz Morina pronar v.v	
Emërtimi i projektit	Raport I Vlerërsimit të Ndikimit në Mjedis Fabrikën e betonit	
Lokacioni :	Gjakovë	
Hartuesit e Raportit të VNM-s	1. Mendere Halabaku	

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria –Vlada-Government
Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
Ministarstvo Sredine i Prostornog Planiranja

Në bazë të nenit 16 paragrafi 1 të Ligjit për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Nr.03L/214 dhe Udhëzimi Administrativ për Licencim të Hartuesëve të Raporteve për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Nr.10/2017, për Hartues të Raportëve të VNM, Ministri i MMPH lëshon:

Nr. i licencës: 46/19

LICENCË

Menderes HALABAKU, Inxhinier i Diplomuar i
Gjeografisë

Licencohet si person fizik për hartimin e raporteve të VNM-së

Data e vlefshmërisë:
12.08.2019— 12.08.2024
Prishtinë

Fatmir Matoshi

Ministër i MMPH-së

Hyrje	6
2. Baza ligjore për hartimin e raportit.....	7
3. Përshkrimi lokalitetit dhe mjedisit.....	9
3.1. Pozita gjeografike e lokalitetit	9
3.2. Popullata dhe Vendbanimet.....	12
3.3. Lidhjet dhe komunikacioni.....	13
3.4. Relievi	13
3.5. Kushtet klimatike.....	14
3.6. Hidrogjeologjia	15
3.7. Pedologjia	15
3.8. Natyra dhe biodiversiteti	16
3.9. Bimësia dhe vegjetacioni.....	16
3.10. Bota shtazore –fauna.....	17
3.11. Peizazhi	17
3.12. Dukshmëria	18
3.13. Ajri	18
3.14. Uji.....	18
4.0 Përshkrimi i proçesit teknologjik.....	18
4.1. Pjesa e përgjithshme.....	18
4.2.Linja teknologjike për procesin e prodhimit.....	20
4.3.Përshkrimi i shkurtër i linjës me operacionet teknologjike.....	21
4.4. Të dhënat teknike të pajimeve në linjën teknologjike	21
5.0. Vlerësimi dhe përshkrimi i ndikimeve të mundshme në mjedis	24
5.1. Ndikimet në ajër.....	24
5.2. Ndikimet në tokë	24
5.3. Ndikimet në ujë.....	25
5.4. Ndikimet në peizazh.....	25

5.5. Ndikimet në florë dhe faunë-----	26
5.6. Ndikimet në vendbanime dhe popullatë -----	26
5.7. Zhurma -----	26
5.8. Ndikimet në raste aksidenteve mjedisore-----	27
6.0 Masat e ndërmarra për parandalimin dhe zvogëlimin e ndikimeve-----	28
6.1. Masat e ndërmarra për mbrojtjen e ajrit -----	28
6.2. Masat e ndërmarra për mbrojtjen e tokës -----	28
6.3 Masat e ndërmarra për mbrojtjen e ujit -----	30
6.4. Masat e ndërmarra për mbrojtjen nga zhurma -----	31
6.5. Masat e ndërmarra për mbrojtjen e botës bimore dhe shtazore-----	32
6.6. Masat e ndërmarra për mbrojtjen nga rreziqet aksidentale-----	32
7.0 Programi i monitorimit -----	33
8.0. Raportimi-----	33
9.0. Masat e ndërmarra rehabilituse pas përfundimit të aktiviteteve prodhuese-----	33
9.1. Objektivat e rikultivimit -----	33
9.2. Struktura përfundimtare e sipërfaqeve -----	35
9.3. Rikultivimi teknik -----	35
9.4. Rikultivimi agroteknik -----	36
9.5. Rikultivimi biologjik -----	38
10.0. Monitorimi pas shfrytëzimit -----	39
11. Konkluzion-----	40

1.Hyrje

Raporti i Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis (VNM) që ka të bëjë me prodhimin e betonit , që do të zhvillohen në ngastën kadastrale Nr. 169-8 me sipërfaqe 6000.40 m² z.k Gjakovë, , pronë private e mnarrur në shërbim nga Kompania „MORINA-1” Sh.p.k. Gjakovë, ka të bëjë me kërkesën e investitorit për pëlqimin mjedisor.Ky raport është punuar me kërkesën e Ilaz Morina pronar të Kompanisë „MORINA-1” Sh.p.k.

Qëllimi: Pëlqimi mjedisor do ti shërben Kompanisë për aplikim të marrjes së Lejes për Aktivitete të Veçanta në Komisionin e Pavarur për Miniera dhe Minerale (**KPMM**) për prodhimin e betonit . Ky dokument është i rëndësisë së veçant dhe i domosdoshëm për vazhdimin e procedurës të marrjes së lejes në KPMM.

Në raport do të bëhet një analizë e ndikimit në mjedis të të gjitha aktiviteteve për prodhimin e betonit . Kjo analizë ka të bëjë me ndërmarrjen e masave të domosdoshme për mbrojtjen e mjedisit në lokalitetin ku do të zhvillohen këto aktivitete të lartë cekura.

Duke pasur parasysh karakteristikat e gjendjes ekzistuese të mjedisit në lokalitetin ku do të bëhet prodhimi i betonit, dhe zhvillimi i aktiviteteve tjera, si dhe karakteristikat e potencialeve përkatëse në një anë dhe karakteristikat inxhiniero-teknike të punëve të cilat zhvillohen në bazë të projektit, kurse nga ana tjetër bëhet hartimi i vlerësimit të ndikimit në mjedis ku do të përkufizohen të gjitha ndikimet tjera që mundë të shkaktohen në relacionin prodhim-aktivitete tjera dhe mjedis.

Ky Raport i Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis bëhet me qëllim të përkufizimit të ndikimeve potenciale si dhe ndërmarrjen e masave të nevojshme që do

të merren për mbrojtjen e mjedisit nga ndikimet negative. Me rastin e hartimit të raportit janë marr për bazë ndikimet në mjedis dhe aplikimi i masave për zvogëlimin e ndikimeve gjatë realizimit të procesit teknologjik për prodhimin e betonit .

2. Baza Ligjore për hartimin e raportit

Legjislacioni në lidhje me ruajtjen e mjedisit është në përputhje me normativat evropiane të mbrojtjes së tij, ndonëse cilësia mjedisore është ende në parametra mjaft të ulët. Ligji i parë për mbrojtjen e mjedisit daton ne vitin 2003, tani i hartuar Ligji i ri për Mbrojtjen e Mjedisit Nr. 03/L-025, në të cilin pos tjerash potencohet se të gjitha veprimtaritë e personave fizik dhe ligjor, vendas apo të huaj, që ushtrojnë veprimtari të reja dhe kanë ndikime të theksuara negative në mjedis, do të jenë temë e vlerësimit të ndikimit në mjedis. Në lidhje me vlerësimin e ndikimit në mjedis – VNM është aprovuar dhe funksionon Ligji për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Nr. 08/L-181 i cili përcakton te gjitha procedurat për përgatitjen dhe paraqitjen për miratim të VNM. Ligji për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Nr. 08/L-181 ka për qëllim për të siguruar mundësimin e një vlerësimi të përgjithshëm me ndërthurje të ndikimeve mjedisore të projekteve apo veprimtarive që do të realizohen me qëllim të parandalimit dhe zvogëlimit apo mënjanimit të efekteve negative në mjedis në kohën e duhur.

Ligjet më të rëndësishme të aplikuara për hartimin e VNM-së për projektin për prodhimin e betonit janë si më poshtë:

◆ Ligjet

- Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit Nr. 03/L-025
- Ligji për VNM Nr. 08/L-181

- Ligji për Mbeturina Nr. 04/L-060
- Ligji për ujërat e Kosovës Nr. 04/L-147
- Ligji për ndërtim Nr. 04/L-110
- Ligji për mbrojtjen e ajrit nga ndotja Nr. **08/L-025**
- Ligji për planifikim hapësinor Nr. 04/L-174
- Ligji për tokën bujqësore Nr. 02/L- 26
- Ligji për mbrojtjen e natyrës Nr.03/L-233
- Ligji për mbrojtjen nga Zhurma Nr. 02/L-102

Udhëzimet Administrative

- **Udhëzimi administrativ Nr.04/2022 për Lejen Mjedisore**
- Udhëzimit Administrativ Nr. **07/2021** mbi rregullat dhe normat e shkarkimeve në ajër nga burimet e palëvizshme të ndotjes
- Udhëzimi administrativ për administrimin e mbeturinave të rrezikshme (06/2008)
- Udhëzimi administrativ Nr. 20/2012 për export, import dhe transit të mbeturinave
- Udhëzimi administrativ kompetencat e zotëruesit dhe operatorit për trajtimin e mbeturinave (08/2 Udhëzimi administrativ Nr. 20/2011 për Pengimin e aksidenteve të mëdha ku përfshihen substancat e rrezikshme
- Udhëzimi administrativ Nr. 20/2011 për metodologjinë e zvoglimit të rrezikut nga aksidentet kimike dhe masat për eliminimin e pasojave.
- Udhëzimi administrativ Nr. 07/2012 për cilësinë e karburanteve të lëngëta të naftës.
- Udhëzimi administrativ për menaxhimin e deponive të mbeturinave(15/2012)
- Udhëzimi administrativ.Nr. **02/2022** përkushtet, mënyrat, parametrat dhe vlerat kufizuese të shkarkimit të ujrave të ndotura në rrjetin e kanalizimit publik dhe në trupin ujor.

Gjatë hartimit të raportit për vlerësimin e ndikimit në mjedis përpos vizitës që i është bërë lokalitetit, konsultimeve me pronarin dhe ekspertët që udhëheqin procesin për prodhimin e betonit , janë shfrytëzuar edhe:

- Projekti Teknologjik i bazës së betonit

- Çertifikata e regjistrimit të biznesit
- Çertifikata mbi të drejtat e pronës së paluajtshme
- Plani i situacionit
- Kopja e planit të ngastrës
- Harta e rajonit të gjërë

Krahas parashikimeve themelore nga rregullivat ligjore të cekura më lartë për nevoja të hartimit të raportit të VNM-s janë shfrytëzuar edhe rregullativa tjera ligjore, duke përfshirë ligjet aplikative të cilat tani janë në fuqi. Duke marrë parasysh faktin se një pjesë e madhe e specifikave mjedisore nuk janë përfshirë në kuadër të rregullativës së sipërshtënëuar, për nevojat e hartimit të këtij raporti është shfrytëzuar edhe rregullativa relevante ndërkombëtare si dhe direktivat përkatëse për mjedis si që është direktiva e VNM-s (85/337/EEC) .

3.PËRSHKRIMI I LOKALITETIT DHE MJEDISIT

3.1. Pozita gjeografike e lokalitetit

Fusha e shfrytëzimit gjendet në lokacionin e quajtur **Zidi i Sadik Agës I** dhe shtrihet në një distancë rreth 5 km nga qendra e GJakovës.

Konfiguracioni i reliefvit ku do të bëhet shfrytëzimi (eksploatimi) i rërës dhe zhavorrit është pothuaj i rrafshët dhe me një lartësi të butë mbidetare, dhe me vet faktin që impianti do të vendoset në distancë mbi 150 metra nga ana e majtë në drejtim të rrjedhës së lumit Erenik , bazuar në të dhënat e gjeodetëve të licencuar këtë e bënë të një rëndësie të veçant për shkak të mundësisë për shfrytëzimin e inerteve pa bërë ndonjë dëm apo pengesë të çfarodo lloji në raport me mjedisin.

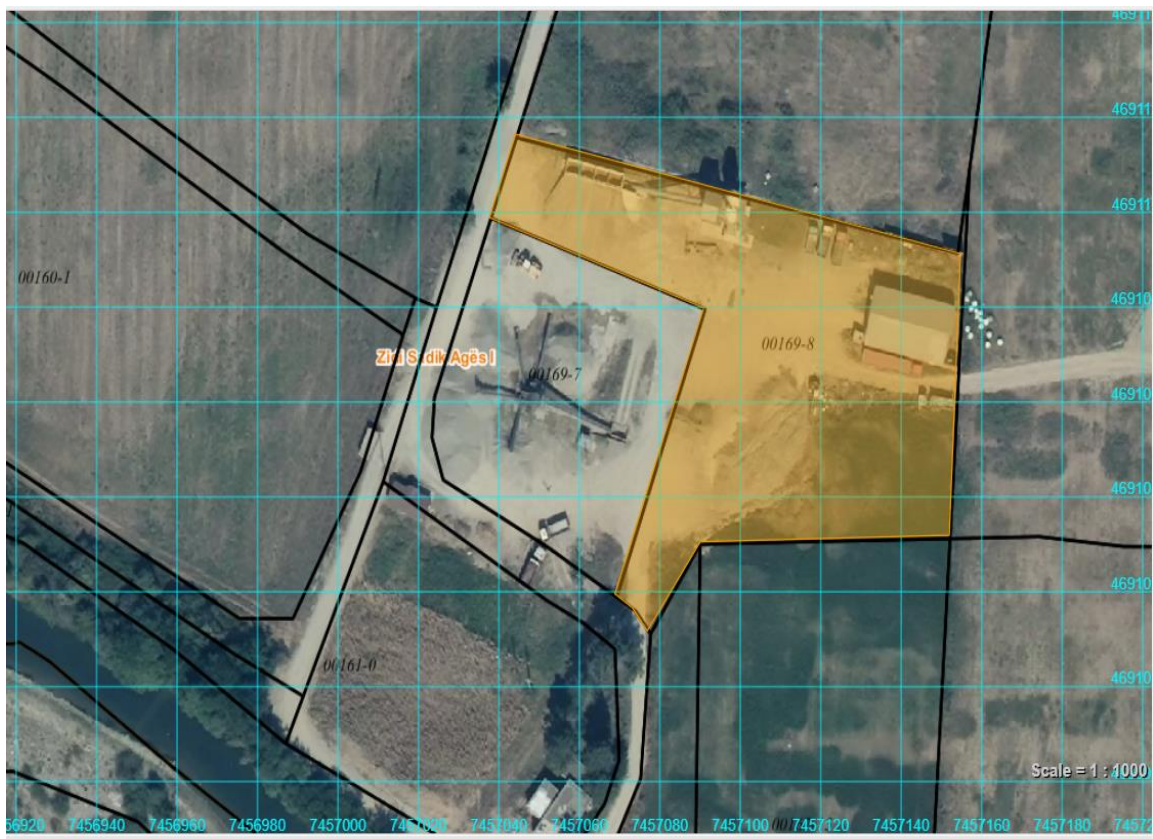
Betonjera gjendet në lokacionin e quajtur **Zidi i Sadik Agës I** dhe shtrihet në një distancë rreth 5 km nga qendra e GJakovës.Konfiguracioni i

reliefvit ku do të bëhet prodhimi I betonit është pothuaj i rrafshët dhe me një lartësi të butë mbidetare, dhe me vet faktin që impianti do të vendoset në distancë mbi 150 metra nga ana e majtë në drejtim të rrjedhës së lumit Erenik , bazuar në të dhënat e gjeodetëve të licencuar këtë e bënë të një rëndësie të veçant për shkak të mundësisë për shfrytëzimin e inerteve pa bërë ndonjë dëm apop pengesë të çfardo lloji në raport me mjedisin.

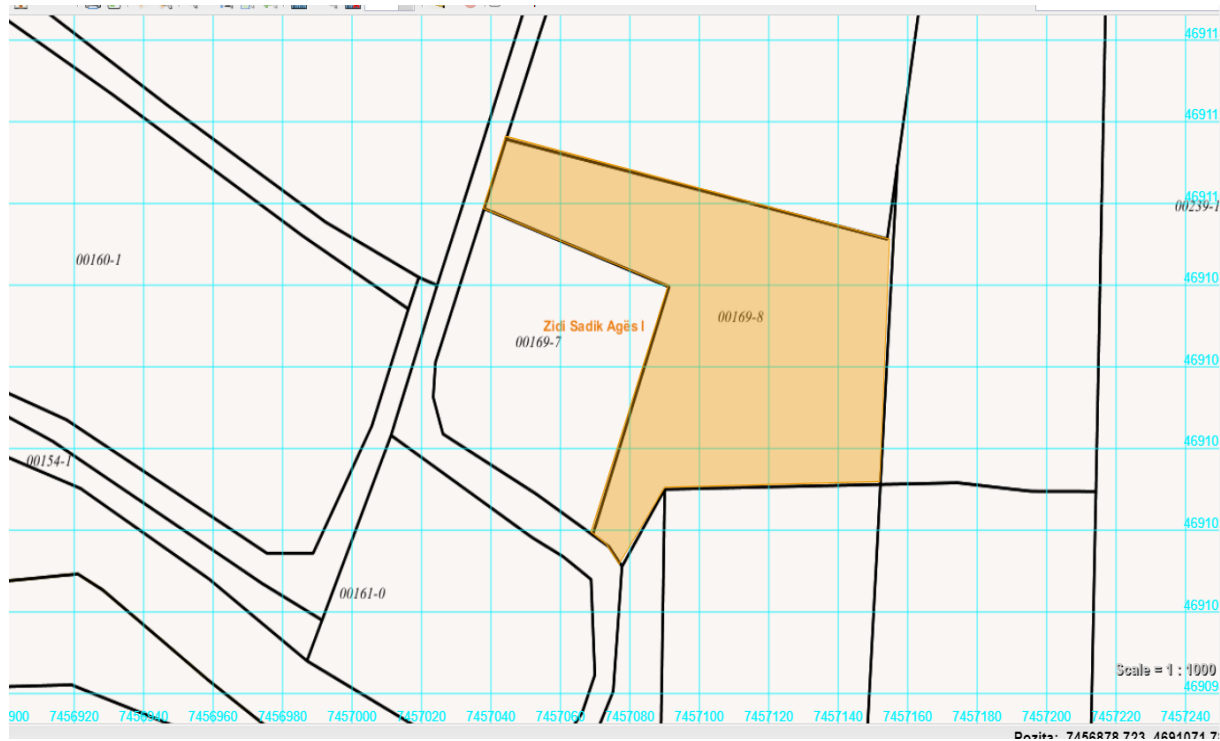
1	7516502.390	4681877.63
2	7516531.140	4681900.361
3	7516506.001	4681929.260
4	7516489.381	4681030.031
5	7516481.581	4681930.031
6	7516506.671	4681969.629
7	7516512.111	4681976.189
8	7516518.313	4681982.765
9	7516526.841	4681991.808
10	7516546.862	4682018.236
11	7516567.492	4682044.785
12	7516591.990	4681993.646
13	7516611,629	4681954.697
14	7516615.579	4681946.617
15	7516624.989	4681942.847
16	7516630.039	4681934.887
17	7516629.849	4681925.157
18	7516638.618	4681914.517
19	7516637.927	4681911.508
20	7516613.149	4681905.048
21	7516523.010	4681882.301

Karakteristikat themelore të gjendjes ekzistuese të lokalitetit janë bazë themelore për hartimin e raportit. Hulumtimi dhe vlerësimi është bërë duke i shfrytëzuar hulumtimet studimore të bëra në këtë teren. Për tu definuar gjendja ekzistuese në mënyrë të kënaqshme dhe për tu krijuar bazë reale për hulumtim të ndikimeve të mundshme në kuadër të gjendjes, janë

prezantuar edhe të dhënat relevante që kanë të bëjnë me të dhënat ekzistuese morfologjike, gjeologjike, hidrogjeologjike, hidrografike dhe meteorologjike. Bazuar në të dhënat e mësipërme, del se impianti i bazës së betonit dhe seperimin e rërës e zhavorrit gjendet në lokalitetin Rrafshi Gjakovë dhe ate në anën e djathtë të rrugës Gjakovë- Rahovec Prej lokalitetit ku është e vendosur baza e deri te rruga Gjakovë- Rahovec ka mbi 150 metra të cilën rrugë e ka meremetuar Kompanisë. „MORINA-1” Sh.p.k për nevojat e zhvillimit të aktivitetit punues të impiantit të lartëcekur. Ky impiant bazuar në vrojtimet e terrenit del se posedon kushte optimale

ekologjike, gjeologjike, hidrografike për zhvillimin e veprimtarisë së lartëshënuar për prodhimin e betonit.

Kjo hartë e rajonit të gjërë tregon lokalitetin e ngastrës për të cilën kompania „MORINA-1” Sh.p.k kërkon pëlqimin mjedisor.

Siq shihet në orto foto , ky lokalitet është i zhveshur me një bimësi të ulët.Në kopjen e planit që do tia bashkangjesim këtijë raporti do ti shënojmë edhe koordinatat e pikave kufizuese.Në këtë lokalitet është e rregulluar infrastruktura rrugore të cilën do ta shfrytëzojë kompania,„MORINA-1” Sh.p.k .

3.2 Popullata dhe Vendbanime

Komuna e Gjakovës — Komunë — Administrimi Shteti Kosova Rrethi Qendra e Rrethit Gjakovës Kryetari i komunës Mimoza Kusari Lila Partia AKR Sipërfaqja dhe popullsia Sipërfaqja 586.91 km² Popullsia 94.158

banorë Dendësia 160.5 banorë/km² Të dhëna të tjera Kodi Postal 50 000 Prefiksi (0)390 Aeroporti Nënë Tereza IATA-Code: 78 km nga qendra Targa RKS 07 Faqja Zyrtare Komuna Komuna e Gjakovës është njësi administrative në pjesën perëndimore të Kosovës në pozitën gjeografike 42.39° veri, 20.43° lindje. Qendër e komunës është Gjakova e cila zanafillën e ka qysh nga shekulli i XV kur u bë qendër e njohur zejtare e tregtare me emrin Jakovë. Komuna e Gjakovës shtrihet në mes të kodrës së Çabratit në perëndim, përroit **Lukac** në lindje dhe lumit Erenik në jug dhe jug-perëndim. Përroi Krena e përshkon përmes qytetit. Popullsia është rreth 94.158 banorë ne vitin 2011 ,në këtë komunë gravitojnë gjithësejt 88 fshatra.

3.3 Lidhjet dhe komunikacioni

Gjakova ka lidhje me rrugë të mira magjistrale me Prizrenin, 36 km larg, Pejën, 34 km larg, Prishtinën, 80 km larg, dhe pikën kufitare të Prushit dhe të Morines që e lidhin me Shqipërinë.

3.4 Relievi

Shiquar në aspektin morfologjik, rajoni i gjërë rreth bazës për prodhimin e betonit është pothuajse i rrafshët me një ngritje të butë relievit nga ana jugore , me lartësi mbidetare rreth 500 m. Gjatë kryerjes së punëve ndërtimore për vendosjen e bazës së betonit dhe seperacioni I rërës dhe zhavorrit, është vërejtur se në aspekti gjeologjik kemi të bëjmë me një tokë aluviale me një trashësi shtrese deri në 1 m,pastaj qfaqet një shtresë ranore e cila shtresë nuk është depërtuar duke pasur parasysh se edhe vëllimi i punëve nuk ka qenë aq i madh në mënyrë që bëhet ndonjë studim gjeologjik më i hollësishëm por sipas projekteve të mëparshme të

shfrytëzimit në këtë lokacion , kjo shtresë kalon trashësin 10m. Vendbanimet janë të shumta gjithësejt 88 fshatra.

3.5. Kushtet klimatike

Klima e kësaj treve sipas pozitës së saj gjeografike, lartësisë mbidetare dhe sipas hulumtimeve meteorologjike siç janë: reshjet dhe temperaturat mesatare mujore dhe vjetore, është klimë kontinentale.

Sa i përket reshjeve dhe temperaturave, pranvera dhe vjeshta karakterizohen përafërsisht me klimë të njëjtë. Të reshurat janë të formës riguese ose me karakter lokal. Temperatura mesatare sillet prej 11-12°C e si mesatare e këtyre merret temperatura prej 11,5°C. Temperaturat më të larta janë në muajin qershor 35,6°C, ndërsa në korrik 32,4°C dhe në gusht 31,1°C. Temperaturat maksimale mesatare vjetore janë 22,5°C, ndërsa temperaturat mesatare minimale sillen prej (-1,7)-(-3,4°C).

Regjimi i reshjeve në komunën e Gjakovës ka karakterin e klimës kontinentale. Shuma e përgjithshme e reshjeve sillet nga 497 mm deri ne 675 mm. Vlera mesatare vjetore e lagështisë relative është 76.8%. Muaji më i thatë është gushti 66.2%, kurse më me lagështi janë nëntori dhe dhjetori 84.2 %.

Në lokalitetin ku planifikohet të prodhohet betonit më së shumti janë të përfaqësuara erërat veriore. Me intensitet më të madh të shpejtësisë paraqiten erërat veriore, veri perëndimore si dhe erërat perëndimore, kurse ato jugore janë me intensitet më të vogël. Në komunën e Kaçanikut erërat më të shpeshta janë ato veriore me 26‰ dhe më të rrallat janë ato jug – perëndimore me 27‰, kurse shpejtësia mesatare më e madhe e erës është 2.2 m/sek.

3.6. Hidrogjeologjia

Karakteristikat hidrogjeologjike janë të thjeshta . Morfologjia, ndërtimi gjeologjik dhe tektonika janë faktorë dominant të cilët definojnë lëvizjen e ujrave sipërfaqësore dhe atyre nëntokësore. Në afërsi të bazës së betonit nuk ekzistojnë burime të ujit.. Ujërat sipërfaqësore paraqiten vetën në sezonën e reshjeve atmosferike të cilat drenohen në kanalet natyrale. Thellësia e nivelit të ujrave nëntokësore është e rreth 10 m në sezonën e verës kurse në dimër ai nivel ngritet në 3m nën sipërfaqe. Ky ndryshim i nivelit të ujrave në është konstatuar nga shpuarja e një pusi me diameter Ø90cm për nevojat e kompanisë. .

3.7 Pedologjia

Në aspektin pedologjik ,në vendin ku ndodhet baza për prodhimin e betonit vërehen toka të kultivuara me të lashta bujqësore pasi që në vendin ku është i vendosur impianti relievi është I rrafshët me një tokë ranore. Gjithashtu në afërsi të impiantit shihet një bimësi jo mirë e zhvilluar përshkak se kjo tokë është tokë ranore e cila lërkon kushte për kultivimin e të lashtave bujqësore . Në lokalitetin ku është vendosë baza për prodhimin e betonit, toka ka ngjyrë të kafe e qelët aty këtu të hapur , lagështinë e merr nga të reshurat atmosferike. Siq u cekë më lart tokat kan ngjyrë kafe e qelët (shtresa humusore trashësi deri 50 cm) . Tokat me ngjyrë kafe biologjikisht janë aktive dhe kryesisht përdoren si toka bujqësore , edhe pse janë toka pjellore janë të lehta për punë.

3.8 Natyra dhe biodiversiteti

Në bazë të të dhënave zyrtare të Institutit për mbrojtjen e natyrës, nuk ekzistojnë të dhëna se në këtë terren kemi të bëjmë me ndonjë hapësirë të mbrojtur me ligj, në drejtim të biodiversitetit dhe natyrës në përgjithësi, por as që është ndonjë zonë apo teritor e që është potencial të futet në mbrojtje.

3.9. Bimësia dhe Vegjetacioni

Në lokalitetin ku ndodhet baza e betonit, sipërfaqja është e mbuluar pjesërisht nga bari i cili ka mbirë vet edhe atë në një masë të vogël sepse pjesa më e madhe e këtijë lokaliteti është e zbuluar që janë karakteristikë e këtijë tereni sepse në këtë lokalitet ka edhe impiantë të tjerë që merren me veprimtari afariste.

Kemi të bëjmë me një bimësi si të cilat i përshtaten kushteve të jetës në këtë lokalitet. Lokaliteti përbëhet nga një terren I rrafshët ku sipërfaqja brenda konturave të ngastrës ka një ramje të butë deri në të rrafshët, kurse jashtë kufinjëve të ngastrës konfiguracioni i terrenit nuk ndryshon por merr një pjerrtësi më të butë në drejtim të lumit Erenik poashtu edhe vegjetacioni fillon të jetë më i dendur.

Me një fjalë ngastra ku duhet të shfrytëzohet nuk paraqet një lokacion me ndonjë vlerë të theksuar ekonomike për tu përdorur si tokë bujqësore sepse përbërja e sajë ranore kërkon kushte (ujitje intenzive) e në këtë rast nuk do të mungonin edhe rendimentet.

3.10 Bota shtazore-Fauna

Problematika e gjendjes egzistuese të llojeve shtazore nuk është e studjuar në masë mjaftueshme për të sjellë përfundime meritore në këtë domen.

Bazuar në florën ekzistuese dhe kushtet klimatike të rajonit të Dugagjinit, e duke marrë për bazë edhe të dhënat nga vendasit, në këtë zonë jetojnë gjitarët, zvarranikët, brejtësit, insektet e ndryshme, lepuri i egër, , iriqi etj. Ndërsa prej shpezëve janë karakteristike: bilbilat,thëllënza e fushës, sorrat etj.

3.11. Peisazhi

Karakteristikat e peizazhit të tërësisë së analizuar hapësinore paraqesin njërin nga elementet për të perceptuar marrëdhëniet e tërësishme në relacionin prodhim i betonit–mjedisi.

Me këtë rast gjithsesi duhet marrë parasysh se bëhet fjalë për një kategori psikologjike afektive e cila manifestohet përmes veprimit të tërësishëm të rrethinës në shikuesin, ku medoemos janë të pranishme implikimet kulturologjike, sociologjike dhe subjektive .

Efektet vizuale (peizazhet) janë kriteriume me rëndësi në ruajtjen e mjedisit dhe nëse nuk zgjidhen drejt konsiderohen si degradim i mjedisit.

Projekti i lartë shënuar i bazës së betonit, nuk ka ndonjë ndikim negativ të theksuar në prishjen e peisazhit në lokalitetin e analizuar pasi që kriteret e ndërtimit të bazës së betonit kanë kuptim inxhinjerk , dhe vetë baza i plotëson ISO standardet .

3.12. Dukshmëria

Shikuar nga relievi ku kryhen punët e prodhimit të betonit, dukshmëria është mjaftë e lartë e posaqërishtë kah ana përendimore e cila mundë të mbërrijë gjer në 8 km, sidomos nga lartësia ku ndodhet baza e betonit.

Ky rajon është i mbuluar pjesërisht nga mjegullat vetëm në sezonën e pranverës dhe në vjeshtë.

3.13.Ajri

Nga vet konfiguracioni i terrenit fushorë dhe prezenca e florës, mund të konkludojmë se pastërtia e ajrit në këtë rajon është në nivel të lakmueshëm. Dhe nuk ka ndonjë shkak që do të ndikonte në ndotjen e ajritpërveq shiriti I asfaltit I magjistrales Gjakovë Prizren I cili është mjaft I ngarkuar me komunikacion dhe në faza të ndryshme kohore mundë të ketë një ndikim në cilësinë e ajrit në këtë lokacion .

3.14. Uji

Në këtë lokalitet, respektivisht ngastrën ku do të bëhet prodhimi i betonit, nuk ka burim të ujërave sipërfaqësore. Këtu ujërat paraqiten vetëm kur kemi të reshura atmosferike.

Ndotje të ujit kemi vetëm përshkak të trafikut përgjatë rrugës Gjakovë-Rahovec-Prizren nga shpërlarja e trasës gjatë të reshurave atmosferike.

4.0 Përshkrimi i proçesit teknologjik

4.1. Pjesa e përgjithshme

Duke u bazuar në kërkesat aktuale të ndërtimtarisë Kosovare, paraqitet si nevojë e kohës që prodhimi i betonit si material ndërtimor mjaft i rëndësishëm ti kushtohet rëndësi mjaftë e madhenë ruajtjen e vetive fizike

dhe kimike në procesin e prodhimit dhe gjatë procesit të aplikimit në ndërtimtari. Betoni është material që fitohet nga përzierja e çimentos, agregateve të ranës dhe ujit ku si pas procesit të përzierjes formohet masa në formë paste e cila përdoret në ndërtimtari. Duke u bazuar në vetitë e betonit dhe mënyrën e përdorimit, dallojmë këto lloje të betonit:

1. Betoni i ngurtësuar
2. Betoni i prodhuar në vendin e punës
3. Betoni i bartur -i prodhuar jashtë vendit të punës

Në bazë të masës vëllimore betonet ndahen:

1. Beton me masë normale----- është beton me masë vëllimore 2000kg/m^3 dhe nuk e kalon masën mbi 2800kg/m^3
2. Beton me masë të lehtë---- është beton i cili pas tharjes nuk e kalon masën mbi 2000kg/m^3 .
3. Beton me masë të rëndë---- është beton i cili pas tharjes kalon peshën mbi 2800kg/m^3

Materialet për prodhimin e betonit janë:

1. ÇIMENTOJA
2. AGREGATET
3. UJI
4. ADITIVËT

Bazuar në procesin e prodhimit të betonit , agregatet që hyjnë në procesin e prodhimit , granulacionet e tyre duhet ti kenë këto dimensione si në tabelën e më poshtme.

mm	mm	mm	mm
0-4mm	4-8mm	8-16mm	16-32mm

Frakcionet e tilla sillen në vendin e prodhimit të betonit dhe vendosen në deponinë e caktuar të ndarë sipas dimensioneve të kokrrizave. Frakcionet duhet të jenë të kualitetit të lartë me qëllim të përfitimit të prodhimit cilësorë.

“MORINA-1” sh.p.k. është kompani e specializuar për prodhimin e frakcioneve dhe materialit ndërtimorë (betonit). Kjo kompani disponon me një linjë të paisjeve teknologjike automatike bashkëkohore, gjithashtu kompania synon që në një të ardhme të afërt të kompletohet edhe me laborator për kontrollimin e cilësisë së prodhimeve të veta sipas standardeve bashkëkohore.

4.2. Linja teknologjike për procesin e prodhimit

Linja teknologjike “LIEBHER” e prodhimit Italian është një linjë gjysëm mobile , pronë e kompanisë “MORINA-1” sh.p.k. përbëhet nga këto operacione teknologjike:

- 1. Deponia e agregateve sipas granulometrisë**
- 2. Gjenerator i energjisë 250 kw**
- 3. Shiriti për furnizimin me agregate**
- 4. Bunkeri (fortina) e ndarë sipas llojit të agregateve**
- 5. Transporteri për furnizimin e përziërsit me agregate.**
- 6. Kova e fiksuar në transporter**
- 7. Shtëpia komanduese**
- 8. Përziërsi me kapacitet 2m³**
- 9. Transportuesi kërmillorë i çimentos**
- 10. Silosët për deponimin e çimentos**
- 11. Hapsirat për zyrat e kompanisë.**

Të gjitha këto të dhëna janë paraqitur në skemën teknologjike.

Kapaciteti i prodhimit të kësaj linje është përafërsisht **80m³/h**, shtypja punuese është **2.5 bar** kurse presioni pneumatik është **6-8 bar**.

Fig 2. Dukja e bazës së betonit nga një pozicion

4.3. Përshkrimi i shkurtër i linjës me operacionet teknologjike

Kapaciteti për prodhimin e betonit në bazën e betonit “MORINA-1” të tipit LIEBHER është afro 80m³ beton i freskët. Procesi fillon me përgatitjen e materialeve përbërës si rëra çimentoja dhe uji. Operacioni fillon me mbushjen e fortinës me rërë sipas granulacioneve të përcaktuar në recepturën dhe në varshmëri me markën e kërkuar të betonit. Ky operacion vazhdon me mbushjen e silosit me çimento nga kamionët cisternë me

ndihmën e pompave pneumatike, dhe furnizimi me ujë përmes pompave elektrike automatike të cilat sjellin sasinë e ujit të nevojshëm për prodhimin e betonit.

Hapja e portave të fortinës për furnizim me agregate, bëhet në mënyrë automatike dhe të programuar sipas kërkesave që parashef marka e betonit të kërkuar nga klientët potencial. Ky proces teknologjik i prodhimit menaxhohet nga tabela komanduse e cila është e automatizuar. Pas përzirjes së agrgateve me çimento dhe aditivë të mundshëm, kësajë përzije i shtohet sasia e ujit gjithmonë duke u respektuar raporti ujë- çimento i përcaktuar me recepturë.

4.4. Të dhënat teknike të pajimeve në linjën teknologjike

Kompania posedon edhe autocisternën e cila shërben edhe si deponi rezervë e ujit. Kjo rezervë e ujit do të shërbej për përgatitjen e betonit pa ndonjë pengesë, duke pasur parasysh se pusi i cili është shpuar **(rreth 15m)** mundë të mos jetë i mjaftueshëm për ndonjë vëllim të madh të punëve në raste të veçanta. Duhet cekur se kompania është e kyqur edhe në rrjetin e ujësjellësit të qytetit.

Kompania “MORINA-1” si burim energjie për momentin është e kyqur në rrjetin elektroenergjetik të Kosovës por edhe një gjenerator të rrymës **me fuçi 250kw (poz. Nr.3), fig (4).**

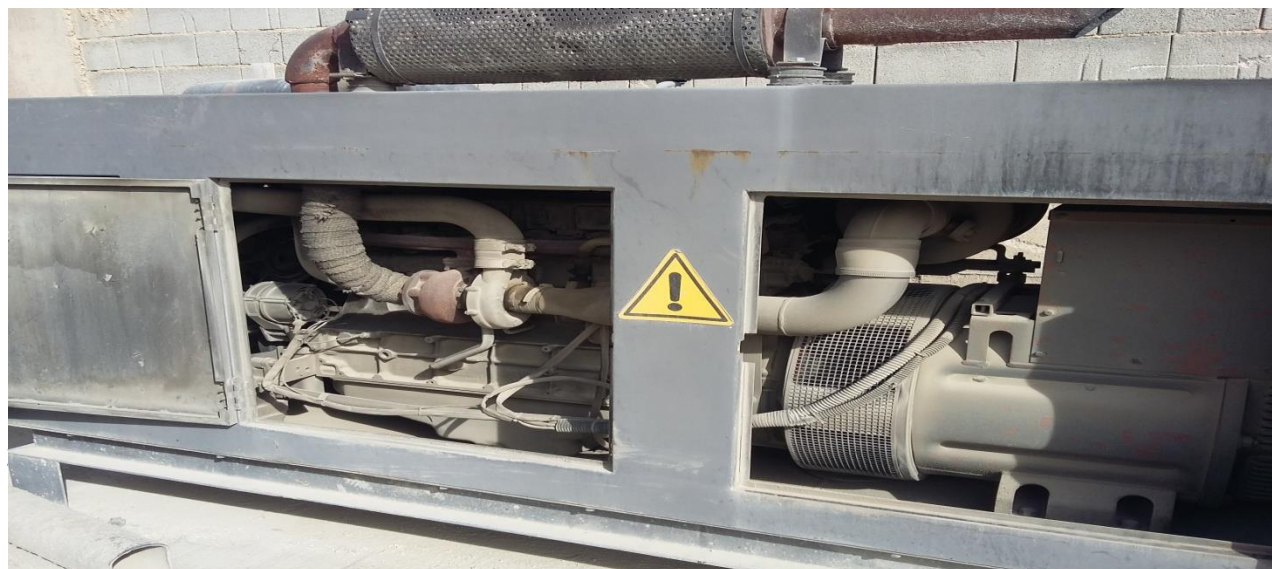

fig (4)

Në **pzicionin nr. 4** është paraqitur shiriti transportues i agregateve (frakcioneve) të rërës deri te transportuesi kovator i paraqitur në **pozicionin nr. 6;7, fig (5)**

Në **pozicionin nr. 5** është paraqitur bunkeri (fortina) me 5 ndarje të veçanta për të gjitha llojet e frakcioneve të rërës të nevojshme për prodhimin e betonit. Fig(6)

Fig(6)

Pozicioni nr.8 shtëpia komanduese nga e cila bëhet dirigjimi i gjith procesit që nga fillimi deri në prodhimin final të betonit, përfshirë këtu edhe zbrazjen e betonit të gatshëm nëpër kamionët cisternë për transportimin e tij në destinacionet e caktuara.

Pozicioni nr, 9. Përziërsi i betonit me kapacitet $2.5m^3$, i cili brenda një ore mundë të përgatitë $80m^3$ beton të freskët. Fig(5)

Pozicioni nr. 10. Transportuesi kërmillorë, bënë furnizimin e përziërsit me cement duke transportuar cementën nga silosi i cementos (1 copë x 30 t) të paraqitur në pozicionin nr. 11. Fig(7)

Fig(7)

Në pozicionin nr.12 janë paraqitur hapësirat e zyrave të kompanisë për administratën e nevojshme të kompanisë, poashtu fig (7). Afër shtëpisë komanduese është vendosur edhe sistemi pneumatik i cili furnizon me ajër procesin teknologjik dhe ka këto të dhëna:

Fuqia e elektromotorit 16 kw

Presioni i kërkuar 10 bar

Presioni max 15 bar

Kapaciteti 1200l/min

Të dhënatë e shpenzuesve të Instaluar në Objektin Industrial

Gjakovë

**FUQITE E MOTORVE TE BAZES SE BETONIT NE KUADER TE
KONPANISE "MORINA-1 " sh.p.k. Gjakovë**

1. EM. KERMILLI	8 kW
2. EM. PERZIERSJA (MIKSERI)	22 kW
3. EM. ELEVATORI	16 kW
4. EM. KOMPRESORI	2 kW
5. EM. DOZATORI	

PJESËT TJERA TE INPIANTIT

6. FORTINAT 1 DHE 2
7. KUADRI KRYESOR DISTRIBUTIV
8. GJENERATORI
9. SILLOSI
- 10.KONSTRUKCIONI MBAJTËS
- 11.KONTEJNERI

Vlera investive (të dhënat sipas inestitorit), kompania ka zgjëruar investimet edhe në makinerinë mobile, të njejtat do të paraqesim në mënyrë tabelare.

Lloji i investimit	vlera (euro)
Punët e përgatitjes së platos të kryera nga kompania(5000)	
Pajimet fikse	55,000.00
Pompë betoni	40,000.00
Kamion Mikser	20,000.00
Kamion Mikser	20,000.00
Lopatë ngarkuese	25,000.00

Total	165,000.00

Vërejtje: Kompania “MORINA-1” Sh.p.k. në këtë lokacion ka edhe seperacionin e licencuar dhe në mungesë të makinerisë për punët operacionale në betonjere ,këtë maneri e shfrytëzon edhe për betonjere.

5.Vlerësimi dhe përshkrimi i ndikimeve të mundshme në mjedis

5.1 Ndikimi në Ajër

Gjatë prodhimit të betonit ndikimi negativ në mjedis shprehet edhe në ajër. Në zonën e shtrirjes të bazës për prodhimin e betonit ajri është i pastër.

Deri te ndotja vie për shkak të punëve dhe aktivitetit në prodhimin e betonit, ngarkimit dhe transportit. Ndotësit janë kryesisht pluhuri që barten me anë të erës. Por duke iu falënderuar formës së relievit dhe konfiguracionit të terrenit bartja e pluhurit me anë të erës nuk arrinë deri te vendbanimet e banuara më të afërta, pasi ato janë larg nga lokaliteti ku do të prodhohet betonit.

Ndotja e ajrit vjen edhe gjatë lirimt të gazrave nga përdorimi i përbërsve për prodhimin e betonit dhe nga automjetet e ngarkimit dhe transportit të cilat si lëndë djegëse përdorin derivatet e naftës.

Teknologjia e vendosur për prodhimin e betonit është me standarde të cilat mundësojnë që prodhimi mos të ndikojë apo që mund të rrezikon shëndetin e njeriut.

5.2 Ndikimet në tokë

Ndikim negativ mund të kenë mbeturinat e ngurta të cilat krijohen gjatë mirëmbajtjes së makinerisë dhe mjeteve të transportit si dhe mbeturinat e ndryshme organike dhe jo organike që shkaktohen nga vet njeriu.

Ndikim të madh negativ mund të kenë edhe derdhja e vajrave lybrifikues të cilat nëse bien në tokë janë të dëmshme për natyrën pasi që edhe koha e dekompozimit të tyre është e madhe. Si ndikime kemi edhe mbeturinat e ngurta të cilat krijohen gjatë procesit të mirëmbajtjes dhe riparimeve të mekanizmit punues, mbeturinat e ndryshme organike dhe jo organike të cilat i krijojnë punëtorët. Ndikimet nga mbeturina të lëngëta shkaktohen nga derdhja e vajrave dhe derivateve të ndryshme si dhe nga mjetet punuese gjatë furnizimit dhe punës së tyre.

5.3 Ndikimet në Ujë

Ndikime negative në ujë shkaktohen nga derivatet dhe vajrat e ndryshme të cilat derdhen(aksidentalisht) në tokë nga makinat të cekura më lartë të cilat me derdhjen e tyre në tokë ndikojnë në ndotjen e ujërave sipërfaqësore, të reshurat atmosferike si dhe nga ndotja e ujërave nëntokësore.

Gjithashtu në ndotjen e ujërave ndikon pluhuri i cili bartet me anë të ujërave sipërfaqësor. Ndikimet tjera negative janë edhe derdhja e ujërave të zeza, mbeturinat e ndryshme, etj.

5.4.Ndikimi në Peisazh

Lokaliteti ku planifikohet të prodhohet betoni, ka marrë dhe do të merr pamjen e një vendi industrial.

Gjatë fazës së prodhimit , peizazhi do të pëson degradim i cili me masat të cilat do të merren në mbarim të punëve prodhuese, këtij lokaliteti do ti kthehet pamja në harmoni me gjendjen e përafërt të rrethinës. Këto masa do të arrihen me aplikimin e rikultivimit si masë për kompensim të shfrytëzimit të pasurive- resurseve natyrore.

5,5, Ndikimi në florë dhe faunë

Gjatë fazës së përgatitjes për vendosjen e bazës së betonit në këtë lokalitet si dhe gjatë kohës së prodhimit të betonit, nga proceset teknologjike që do të zhvillohen, për pasojë do të kemi dëmtimin e florës, por e cila duhet të rikultivohet pas mbylljes së punëve prodhuese të betonit. Fauna nuk do të dëmtohet fizikisht për arsye se do të largohen nga rajoni i veprimtarisë prodhuese dhe do të zhvillohet në terrenin e përafërt që i përshtatet faunës.

5.6 Ndikimet në vendbanime dhe popullatë

Në afërsi të lokalitetit ku do të zhvillohen punimet për prodhimin e betonit nuk ka ndonjë objekt banimi prandaj në këtë lokalitet nuk do të ketë zhvendosje të popullatës.

Operatori për prodhimin e betonit në këtë lokalitet do të ketë nevojë për fuqi punëtore shtesë, prandaj do të jetë i detyruar që numrin e punëtorëve ta plotësojë nga popullata vendëse.

Sipas analizave kimike si dhe sistemet e filtrimit që do të përdoren gjatë prodhimit, nuk ka rrezik nga materje të dëmshme për shëndetin e njeriut

, pasi që sasia e gazrave të cilat do të lirohen në këtë lokalitet është gati e papërfillshme.

5.7. Zhurma

Zhurma e shkaktuar gjatë operacionit të prodhimit nga pajimet teknologjike të agazhuara në impiant është e karakterit lokal dhe nuk mundë të ket ndonjë ndikim në zonat e banuara.

Zhurma shkaktohet gjatë kryerjes së aktiviteteve prodhuese, nga makinat që e ngarkojnë lëndën, kamionët transportues etj.

Shfrytëzimi i pajimeve bashkohore për kryerjen e punëve operacionale mundëson që zhurma në në hapsirën ku është vendosur baza për prodhimin e betonit nuk do të jetë më e madhe se 90dB. Sa më e madhe të jet distanca edhe zhurma do të jet më e vogël.

Do ta japim në formë tabelare nivelin e zhurmës në raport me distancën

Zhurma	Distanca(m)			
	10	50	100	500
90dB-niveli Për paisje moderne	59	45	39	25

5.8. Ndikimet në raste të aksidenteve mjedisore

Aktiviteti i bazës së betonit dhe mekanizmi punues do të jet i mirëmbajtur si dhe nën mbikqyerjen e stafit profesional që punon në kuadër të kësaj kompanie. Pasi në lokalitetin ku prodhohet e betoni nuk

kemi të bëjmë me materie të rrezikshme për mjedisin, atëherë rreziqet e mundshme që mund të ndodhin në vend pune mund të jenë të natyrës së ndryshme gjatë proceseve teknologjike si:

- ❖ Gjatë procesit të mbushjes së silosit me cement
- ❖ Gjatë procesit të mbushjes së autocisternës me ujë.
- ❖ Gjatë proceseve tjera teknologjike në prodhimin e betonit.

6. Ndërmarrja e masave parandaluese në zvogëlimin e ndikimeve

6.1 Masat e ndërmarra për mbrojtjen e ajrit

Për të parandaluar dhe zvogëluar sasin e ndikimeve në ajër të krijuar gjatë realizimit të punëve profesionale, nga mekanizmi për bartjen e lëndës, prodhimit, ngarkimit etj duhet të ndërmerren këto masa:

- ❖ Me rastin e mbushjes së rezervoarve me cement duhet pasur kujdes që të mos ketë ndonjë shkaktar zjarri deri sa bëhet zbrazja e çimentos nga cisternat transportuese në rezervoarët e fiksuar në lokalitetin e Kompanisë.
- ❖ Duhet që në të gjitha pikat kyçe dhe me rrezik të vendosen aparatet kundër zjarrit.
- ❖ Duhet të bëhet spërkatja me ujë e të gjitha sipërfaqeve operacionale , rrugëve të pa asfaltuara nëpër të cilat bëhet edhe transporti i lëndës së prodhuar.
- ❖ Duhet të bëhet kontrollimi i rregullt teknik i paisjeve teknologjike në mënyrë që gazrat që lirohen nga këto makina të jenë sa më pak të ndotura.
- ❖ Kamionët e transportit të lëndës duhet të mbulojnë gjatë transportit të lëndës.

- ❖ Kompania duhet që çdo herë ta ketë cisternën e mbushur me ujë dhe të gatshme për punë.

6.2 Masat e ndërmarra për mbrojtjen e tokës

Për të parandaluar dhe zvogëluar sasinë e ndikimeve në tokë gjat kryerjes së punëve operacionale, në kompani duhet të ndërmerren këto masa:

- ❖ Masa bimore e larguar mundë të rikultivohet konform tokave të punuara në rrethinë.
- ❖ Për ti parandaluar pasojat e erozionit duhet të bëjmë rikultivimin biologjik në ato pjesë ku është e mundur.
- ❖ Duhet ndërmarrë masa që vajrat e makinave dhe të pajimeve tjera të mos derdhen në tokë (makineria të pajiset me enë jo ujëlëshuese).
- ❖ Nëse për shkak të ndonjë avarie në fazën e prodhimit duhet bërë largimi i vajit nga ndonjë makinë, atëherë duhet patur kujdes që vaji të derdhet në ndonjë enë jo ujëlëshuese e cila duhet të vendoset nën makinën e cila riparohet.
- ❖ Të gjitha mbeturinat e ngurta që krijohen në lokalitet gjatë procesit të prodhimit duhet të grumbullohen dhe të klasifikohen sipas llojit: si p.sh. ato metalike të grumbullohen në vende të posaçme e më pastaj ti shiten kompanive të licencuara për ripërpunimin e tyre kurse ato që mbeten për nevojat e Kompanisë të vendosen nëpër kontenjer të veçant në mënyrë që të mos jenë shkaktar të ndotjes së ambientit.
- ❖ Mbeturinat e lëngëta që krijohen me rastin e ndrrimit të vajrave nëpër makina duhet të vendosen nëpër kontejner të veçant e

më pas tu jepen kompanive të licencuara të cilat merren me riciklimin e tyre.

6.3. Masat e ndërmarra për mbrojtjen e ujit

Mbrojtja e lokalitetit ku prodhohet, nga ndotësit siq është lymi i cili shkaktohet me rastin e të reshurave atmosferike bëhet në atë mënyrë që rreth e përfaqë hapësirës ku prodhohet hapen kanale, të cilët përveq se do ta mbrojnë bazën e betonit nga vërshimet, do të mbrojnë edhe ujërat nga ndotësit eventual siq janë vajrat e ndryshëm që kanë mund me rrjedhë nga makinat transportuese.

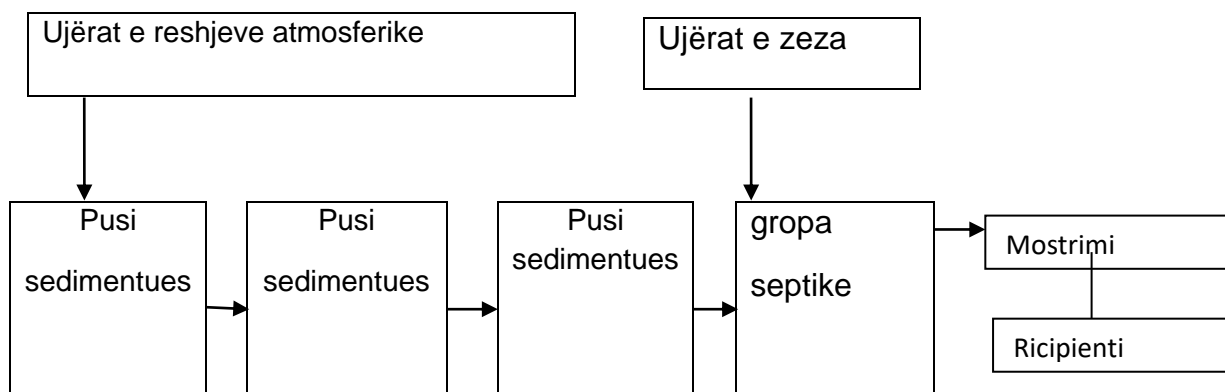
Prandaj për pastrimin e ujërave gjatë të reshurave duhet të krijohen puset sedimentuese të cilët do të shërbenin për sedimentimin e materialeve të ngurta si dhe separatori për pastrimin e ujit të ndotur nga rrjedhja eventuale e vajrave motorike. Pastaj ujrërat e pastra lëshohen në risipient.

Duhet patur kujdes që puset sedimentuese dhe separatori të pastrohen rregullisht, poashtu në ambientet ku prodhohet betoni duhet të ket rregullisht absorbues të vajrave motorike dhe karburanteve.

Ujërat e zeza duhet sëpari të trajtohen në gropën septike ku bëhet neutralizimi ndotësve. Gropa duhet të ndërtohet në raport me numrin e punëtorve që punojnë në kompani. Ajo kohë pas kohe pastrohet nga kompani të licencuara për të ikur tej mbushjes.

Të gjitha këto që u cekën rreth pastrimit të ujërave do të paraqesim në mënyrë skematike.

Skema teknologjike për trajtimin e ujërve

6.4. Masat e ndërmarra për mbrojtje nga zhurma

Duhet të bëhen matjet e zhurmës në përputhje me ligjet dhe rregullat mbi mbrojtjen nga zhurma. Për analizat dhe vlerësimin e rezultateve të fituara nga matjet duhet ti krahasojmë me ligjet dhe nivelet e lejuara për vendet ku punojnë dhe jetojnë njerëzit.

Në rast se zhurma e mesit ku punohet i tejkalon kufijt normal atëher duhet të merren të gjitha masat e duhura që niveli i zhurmës të bie në kufijt normal sipas rregullave në fuqi. Të punësuarit në kompani, varësisht nga vendi i punës duhet të përdorin edhe mjetet mbrojtëse nga zhurma.

6.5 Masat e marrura për mbrojtjen e botës bimore dhe shtazore

Masat e mbrojtjes së botës bimore lidhen ngusht me ruajtjen e tokave në pjesët e ngastrave të shfrytëzueshme, këto toka duhet të ruhen nga erozioni i mundshëm.

Kompania duhet që të ket kujdes gjatë deponimit të mbeturinave që ato të deponohen në vende të caktuara.

Në rast të lajmërimit të zjarrit duhet të merren masa për neutralizimin e tijë, kurse paisjet kundër zjarrit duhet të kontrollohen rregullisht dhe të ruhen në mënyrë të veçant.

Kurse sa i përket botës bimore kompania duhet patur kujdesë që ti kufizoj lëvizjet e puntorve sa të jet e mundur jashta kufinjëve fushës operacionale, poashtu të kontrolloj zhurmën e shkaktuar si dhe ti kushtoj kujdes ndotjes së ajrit.

6.6 Mast e marrura për mbrojtjen nga rreziqet aksidenciale

Për evitimin e rreziqeve nga aksidentet gjat prodhimit të betonit:

- ❖ Duhet të bëhet plani i intervenimit në raste të aksidenteve ekologjike.
- ❖ Duhet patur kemikate që neutralizojnë derivatet dhe vajrat lybrifikues.
- ❖ Duhet të bëhet plani i mbrojtjes nga zjarri.
- ❖ Duhet që lokaliteti i fabrikës të jet i thurur.
- ❖ Të merren të gjitha masat e sigurisë në përputhje me ligjin për siguri në punë, mbrojtje të shëndetit të punëtorëve dhe mjedisit në

7. Programi i monitorimit

Për monitorimin e ndikimeve direkte të aktiviteteve prodhuese, të proqeseve teknologjike, duke u bazuar në vlerësimet e ndikimit në mjedis të cilat janë ndikimi në tokë, në ajër dhe ujë të cilat do të ishin minimale pas marrjes së masve për zvogëlimin e këtyre ndikimeve.

Për këtë arsye parashihet një program monitorues për prodhimin e betonit. Monitorimi i ajrit, ujit dhe zhurmës duhet të bëhet me marrjen mostrave dhe kryerjen e analizave në institute adekuate dhe të raportohen në ministri të mjedisit dhe planifikimit hapsinorë sipas kërkesës së tyre.

8 Raportimi

Do të kryhet nga udhëheqja dhe ekspertët e Kompanisë së bashku në fundë të çdo viti kalendarik, ku do të paraqiten të dhënat relevante nga të gjitha monitorimet e bëra brenda vitit, të cilat do të raportohen te autoritetet përkatëse në Ministri të Mjedisit dhe Planifikimit Hapsinorë dhe komunitetin lokal të komunës.

9. Ndërmarrja e masave rehabilituese pas përfundimit të aktiviteteve prodhuese

9.1. Objektivat e rikultivimit

Rikultivimi i hapësirës ku është prodhuar betoni, duhet të trajtohet në përputhje me kërkesat bashkohore të mbrojtjes dhe rikultivimit të mjedisit, të cilin duhet pa si një prioritet të rëndësishëm edhe në këtë lokalitet ku zhvillohet aktiviteti prodhues. Nga proqeset teknologjike për prodhimin e betonit do të krijohen substrate që i takojnë kategorisë së tokave të dëmtuara d.m.th substrate të pa përshtatshme për rikultivim. Substratet me përbërës të rërës , që pa tjetër duhet ti nënshtrohen rehabilitimit gjerë në masën e përmirësimit të pjesërishëmtë vetive të tyre dhe krijimit ose zëvendësimit të tijë me ate të rrethinës ashtu që të krijohet një substrat produktiv i përshtatshëm për rikultivimin bujqësorë dhe ate malorë.

Rikultivimi i këtyre sipërfaqeve të dëmtuara përfshinë revitalizimin në tërësi të hapësirave të shfrytëzuara dhe dëmtuara nga punimet prodhuese.

Zgjedhja e modelit të rikultivimit varet nga:

Qëllimi i rikultivimit- i cili ndikon që pas përfundimit të punimeve operacionale, sipërfaqeve të degraduara prapë tu kthehet funksioni i tyre primar (prodhimi i biomasës), dhe kështu zvoglohet ndikimi negativ i këtijë projekti në ekosistem. Planifikimi i shfrytëzimit të tokës-planifikohet që toka në lokalitetet e mihjes të rikultivohet duke iu përshtatur gjendjes së përafërt me atë të rrethit.

Rikultivimi është i lidhur me aktivitetet prodhuese, përkatësisht përfundimin e punëve të betonares të mbyllur.

Të gjitha aktivitetet e lartëshënuara synojnë objektivat e rikultivimit që kanë këto qëllime:

- ❖ Prodhimin e biomasës
- ❖ Rehabilitimin e peisazhit dhe kthimin e pamjes vizuale në harmoni me formën relfore të terrenit.
- ❖ Kthimin e profilit pedologjik të tokës së degraduar me rastin e punimeve operacionale.
- ❖ Zgjërimi i kapacitetit filtrues natyror të ajrit.
- ❖ Mveshja i sipërfaqeve gjvëshura si pasojë e punimeve operacionale.
- ❖ Krijimin e një pejsazhi të bukur, të përafërt me atë të natyrës për rreth.

9.2 Struktura përfundimtare e sipërfaqeve

Struktura përfundimtare e sipërfaqes për rikultivim është e paraqitur në planin e rikultivimit. Pas përfundimit të punimeve operacionale, me rikultivim teknik do të krijohet një profil i ri i tokës i sili mundë të përdoret edhe për nevoja tjera . Propozohet që rikultivimi të bëhet me mjelljen e barit dhe bimëve tjera të ndryshme dekorative përfshirë këtu edhe drunjë të ndryshëm dekorativ në ngastrën ku bëhet prodhimi. Për të qenë rikultivimi sa më i suksesshëm duhet të kryhen këto faza të procesit të rikultivimit. Rikultivimi teknik, Rikultivimi agroteknik dhe rikultivimi biologjik.

9.3. Rikultivimi Teknik

Në bazë të ligjeve relevante të mjedisit çdo tokë e dëmtuar si shkas i aktiviteteve prodhuese, pas skadimit të afatit të shfrytëzimit ekonomik të sipërfaqes, investitori është i që tokës ti kthej pamjen e më parshme. Në bazë të punimeve të kryera hartografike- pedologjike në lokalitetin e fabrikës duhet konstatuar se cilat pjesë iu jan nënshtruar dëmtimeve nga aktivitetet prodhuese, për këtë arsye duhet studiuar llojet e dëmtimeve si dhe intenzitetin dhe ndikimin e tyre në botën bimore e pastaj të shqyrtohen mundësit e sanimit të efekteve të pa volitshme si dhe rikultivimin e kësaj pjese. Gjat rikultivimit teknik duhet të përvetësohet teknologjia e tillë që rikultivimi të kryhet njëkohësisht gjat punimeve në minierë pra me teknologji mih- transporto- palos. Me krijimin e sipërfaqes së lirë nga sheshet punuese duhet të fillohet me dizajnimin teknik të hapsirës së lirë duke bërë përgatitjen e terrenit për rikultivim. Pas përfundimit të aktiviteteve punuese hapsira do të merr formën e degraduar dhe ndryshuar me peisazhin ekzistues, e cila me rastin e rikultivimit zonës i jep një pamje natyrale. Pas përfundimit të punëve në betonjere, fillon rikultivimi teknik i sipërfaqeve tokësore të degraduara. Degradimi i sipërfaqeve gjat punimeve prodhuese

shkon deri në atë masë sa bëhet zhdukja fizike e profilit pedologjik të tokës, prandaj në këtë fazë të rikultivimit propozojmë krijimin e profilit pedologjik të tokës në sipërfaqet e dëmtuara. Për formimin e shtresës së sipërme sipërfaqësore produktive të tokës parashihet mihja selektive e humusit dhe vendosja direkte në sipërfaqet punuese ku janë krye punimet d.m. th. Duhet të përvetësohet teknologjia e tillë që rikultivimi teknik të kryhet njëkohësisht gjat zhvillimit të punimeve në minierë. Pra me përfundimin e shfrytëzimit të lokalitetit nga punimet operacionale, fillon shtresimi i dheut dhe humusit në këto hapsira. Nëse konstatojmë se shterpa nuk i plotëson kërkesat kualitative për rikultivim kemi cekë edhe më parë, duhet të konsultohen ekspertët profesional të lëmisë së agronomisë dhe të sillen sasia e dheut nga një vend tjetër me qëllim të suksesit të rikultivimit.

9.4. Rikultivimi agroteknik

Pas fazës së rikultivimit teknik fillon faza e rikultivimit agroteknik e cila fazë starton me analizimin e substratit të krijuar, për të përcaktuar vetitë agrokimike dhe pedologjike. Në bazë të analizave të propozohen masat meliorative dhe agroteknike që do të aplikohen në këtë tokë të re.

Toka është njëri prej elementeve të këtijë mjedisi të cilës përveq që i ndërrohet destinimi primar, pëson degradim të rëndë, deri në zhdukjen e profilit pedologjik të sajë. Kjo paraqet formën më të rëndë të dëmtimit të tokave. Në rastin konkret kemi të bëjmë me një tokë ranore e cila duhet të plotësohet me një shtresë humusi deri në 50 cm.

Në pjesët ku do të bëhet mbjellja e bimëve duhet të vendoset një shtresë e humusit prej 0.5 m trashësi të analizuar nga aspekti agrokimik, pastaj duhet të bëhet ngjeshja e këtijë substrati me qëllim që të jetë shtresë më kompakte.

Këto hasira duhet të përshtaten me tokat në zonën rrethuese dhe të shëndrrohen në toka punuese.

9.5. Rikultivimi Biologjik

Qëllimi afatgjatë i rikultivimit biologjik është që të krijojmë ekosistem të ri në hapësirat e shfrytëzuara dhe të dëmtuara në të cilën do të krijohet baraspeshë relative e të gjitha elementeve të ekosistemit siqë janë : Toka, flora e fauna dhe efekti ekonomik në prodhimtarin bujqësore, blegtorale dhe në silvikulturë. Rikultivimi biologjik është faza përfundimtare me të cilën arrihet edhe qëllimi i rikultivimit. Bimët të cilat i kemi propozuar në këtë projekt (kryesisht bari i parkut të lashtat bujqësore dhe bimë tjera dekorative), apo të përshtaten në toka bujqësore , duhet tu përshtaten kushteve klimatike dhe se me zhvillimin e tyre i japin një pamje të bukur peisazhit. Këto bimë adaptohen lehtë dhe janë rezistuese ndaj dëmtuesve biologjik. Edhe pse janë propozuar këto bimë , duhet të bëhet konsultimi me ekspertët profesional të lëmisë së agronomisë dhe me autoritetin e ministrisë së bujqësisë dhe pylltarisë

10. Monitorimi pas shfrytëzimit

Pas përfundimit të punimeve në prodhimin e betonit , pushon edhe elementi i pluhurit dhe i ndikimeve tjera në mjedis. Prandaj nuk paraqitet nevoja për monitorimin e këtyre ndikimeve.

Por kompania “MORINA-1” ka për detyrë të bëjë monitorimin e sipërfaqeve të rikultivuara.

11. konkluzion

Prodhimi i betonit, në këtë bazë nuk e tejkalon nivelin e vlerave të rekomanduara nga ligji për mbrojtjen në mjedis, ligjet dhe aktet tjera nënligjore për mjedis.

Ndikimet në tokë, ujë, ajër duhet që rregullisht të kontrollohen. Këto ndikime do të monitorohen dhe do të raportohen në fund të çdo viti kalendarik.

Pas punimit të këtijë raporti, mundë të konkludohet se prodhimi i betonit në këtë lokacion nuk ka potencial të rrezikimit të shëndetit të njerzve,gjithashtu ndikimet në tokë,ujë , ajër ,peisazh dhe pamje vizuele. Pas identifikimit dhe zbatimit të të gjitha masave mbrojtëse të rekomanduara në këtë raport konstatojmë se mundë të minimizohet në nivel të lakmueshëm, ose edhe të eliminohen në fazën e rehabilitimit të hasirave të degraduara gjat prodhimit të betonit. Gjithashtu është e paraparë që paralel me prodhimin e betonit , të bëhet të bëhet edhe rikultivimi i sipërfaqeve të shfrytëzuara aty ku lejojnë mundësit e operacioneve teknologjike të prodhimit të betonit. Mendojmë se këto të dhëna janë të mjaftueshme dhe i mundësojnë Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapsinorë dhënien e mendimit për Pëlqimin Mjedisorë sipas kërkesës së Ilaz Morinës pronarë të Kompanisë “MORINA-1” sh.p.k. Gjakovë.